

mahom in visokim poletom naravnost iz svoje duše. Spomenik izgleda skoraj, kot kakšna ogromna še nedovršena skica. Umetnik ni gladil in ni pilil ter se ni brigal, da bi zaključil delo v vseh podrobnostih. On je samo izbruhnil na dan in vrgel na svet, kar mu je ležalo na duši. A ravno ta neopiljenost in nedovršenost daje umetnini neko posebno privlačno silo. Tu ni videti toliko roke človeka, kakor duše genija.

Po odkritju spomenika je bilo na programu ogledovanje ostankov iz jagelonske dobe v palači lepih umetnosti. Radi majhnega prostora je dobilo vstopnice samo nekaj sto oseb. Razstavo je otvoril s pozdravnim govorom na goste predsednik dr. Tomkovič.

Palača lepih umetnosti je bila slavnosti primerno okrašena jako okusno z belimi orli, grbom Poljske, jezdecem na konju, grbom Litve in belo lilijo, grbom kraljice Jadvice, z grbi poljskih vitezov izpod Grunvalda in drugimi narodnimi znaki. V predsobi so bile zbrane križarske zastave, priplenjene pod Grunvaldom, veliki zlati križ velikega mojstra, ključ podkomornika Križarjev, grif štetinski, orel brandenburški in mnogo drugih križarskih znakov.

V sredi glavne dvorane se je nahajal sarkofag kralja Jagela, pokrit z vencem iz hrastovega listja. Bil je to nalašč prirejeni odliv iz mavca resničnega kraljevega sarkofaga, ki se še sedaj nahaja v podzemlju stolne cerkve na Vavelu. Pred sarkofagom so se videle slike krone, žezla in kraljevega jabolka kralja Kazimira Velikega, zvanega kralja kmetov.

V glavni dvorani so se razstavili najvažnejši spomeniki iz časa kralja Jagela. Med njimi sveto pismo, ki je bilo vzeto Križarjem na bojnem polju, pergamentska knjiga s slikami križarskih zastav, pridobljenih pod Grunvaldom, katero je dal naslikati stari poljski zgodovinar Jan Dlu-goš slikarju Stanislavu Durinku, itd. Po drugih dvoranah so bili razstavljeni predmeti, ki so v rahlejši zvezi s kraljem Jagelom in z grunvaldsko bitko.

Po odkritju spomenika je zapelo vse ljudstvo poljsko narodno himno: „Se Poljska ni propadla“ in s tem bi imela biti slavnost odkritja končana. Toda zgodilo se je nekaj nepričakovanega. Množice so zagledale med gosti profesorja Pogodina, znanega prijatelja Poljakov, dalje poslanca Rodičeva iz ruske dume, ki je večkrat krepko nastopal proti vladi zoper zatiranje Poljakov, znanega poslanca Stahoviča in druge Ruse, in vse ljudstvo je burno zahtevalo, naj govore še oni. Pogodin je govoril poljsko in zaključil z besedami: „Naj živi poljski narod!“ Rodičev je pa izjavil, da poljsko govoriti ne zna, ako hočejo, bo govoril francosko ali rusko, in množice so mu zakričale: „Govorite le rusko, mi Vas bodemo razumeli!“ Nato je govoril Rodičev rusko. Ena je pravičnost za poljski narod in za ruski, za oba enaka. V imenu te pravičnosti želim poljskemu narodu sreče in svobode. Naj živi Poljska! — Za njim je govoril Stahovič in izjavil, da je vedno ljubil poljski narod in mu želi svobode. Slednjič je porabil priliko še neki Madžar ter splezal na oder, ko so se množice začele že razhajati, in govoril nekaj madžarsko, česar pa ni nihče razumel.

Rad bi pozabil.

Zložil dr. Leopold Lénard.

Rad bi pozabil žarečo pomlad,
vesne probujenje, bujno kipenje
rožnega žitja, nemirno drhtenje
logov zelenih in cvetnih livad!

Rad bi pozabil božanstveno noč,
ki je razlila na zemljo pokojno
spanja nebeškega čašo opojno,
v sladke zavila me sanje nekoč.

Rad bi pozabil skrivnostni zefir,
ki je šumel iz zasnele daljave,
v tihem objetju brezskrbne narave
trudnim zemljanom prinašal nemir!

Rad bi pozabil, o slavec, tvoj spev,
ki pri potoku na veji zeleni
v tihi se noči oglašal si meni,
v srcu pa vzbujal mi tajen odmev!

Rad bi pozabil bledómodri cvet
ki se razcvetel je v vesni žareči,
v tihem zatišju pri vodi šumeči,
dečku nemirnemu zornih še let!

Rad bi pozabil, a z divjo močjo
v noči skrivnostni spomin se poraja,
v lahnem zefiru pred dušo mi vstaja
vigred in slavec in cvetje bledó.

